

2008 Küresel Ekonomik Krizinin Türkiye İmalat Sanayi Sektörünün Performansı Üzerine Etkisi: Borsa İstanbul Firmalarında Bir Uygulama

Effect of 2008 Global Economic Crisis on Turkey's Manufacturing Sector's Performance: An Application on the Borsa Istanbul Companies

Assoc. Prof. Dr. S.Serdar Karaca (Gaziosmanpaşa University, Turkey)

Derya Ağcadağ (Bitlis Eren University, Turkey)

Müge Sağlam (Karamanoğlu Mehmet Bey University, Turkey)

Eray Baysa (Cumhuriyet University, Turkey)

Abstract

In this study we analyzed the effect of 2008 financial crisis on firm performance. With this aim we used manufacturing sector in Turkey. In our study we used 119 firms traded on Borsa Istanbul and quarterly data belong to 2004-2012 period. In this study we examined the period before and after 2008 crisis. We applied one sample kolmagorov-smirnov test to know whether the data has normal distribution. Also we used T-Test Analysis to compare average of the data. At the result of analysis financial ratios that accounts receivable turnover, liquidity, net working capital, short term debt / Total Debt, Financial Leverage Ratio, founded different in before and after year 2008, according to year 2008.

1 Giriş

ABD de konut kredilerindeki özensizlik ve şişkinlik ile başlayan finansal problemler derinleşerek devam etmesiyle birlikte ikincil piyasanın gelişmesi için oluşturulan Freddie Mac ve Fannie Mae'nin devlet kontrolüne geçmiştir. Ardından büyük yatırım bankası Lehman Brothers ABD İflas Yasasının 11'inci maddesi kapsamında iflas başvurusunda bulunmuş, Merrill Lynch çok düşük bir bedelle Bank of Amerika ya satılmış ve dev sigorta şirketi AIG operasyonlarını devam ettirebilmek için FED'den önemli tutarda kredi kullanmak durumunda kalmıştır. Krizin İngiltere, Avrupa ve gelişmekte olan ülkelerde de hissedilmesi ve küresel bir boyut kazanmasının ardından yaklaşık 700 milyar dolarlık kurtarma paketi (bailout bill) ilk etapta ABD meclisinden geçerek onaylanmıştır (Alantar, 2008).

Kredi piyasalarında işlemler durmasına, borsalardaki aşırı değer kayıplarına ve ulusal-uluslararası birçok firmanın ödeme gücüne düşmesine neden olmuştur. Tüm uluslararası finans piyasalarını da tehdit eder hale gelmiştir. Finansal kriz gelişmiş ülkelerde başlamışyla birlikte 2008 yılının sonlarından itibaren gelişmekte olan ülkeleri de bütünüyle etkilemeye başlamıştır. Birçok gelişmekte olan ülke borsalarında ciddi değer kayıpları olmuş, ülke paraları değer yitirmiş, ülke tahvilleri ve ticari bonolarda risk primleri artmış, aynı zamanda bu ülkelere olan yabancı sermaye akımları ve banka borçlanmaları önemli oranda düşmüştür. Merkez bankaları hızlı kredi büyümesi ve aktif fiyatlarında oluşan riskleri görememiş ya da gerekli önlemleri yeterli oranda ele alamamıştır. Uluslararası piyasalarda yaşanan gelişmeler karşısında finansal sisteme olan güvenin tekrar artırılması için ABD ve Avrupa'da merkez bankaları ve hükümetleri tarafından çok sayıda önlem alınmış ve trilyon dolarları bulan kurtarma paketleri açıklanmıştır.

Bununla birlikte ABD ve AB ülkelerinin ekonomilerinde ciddi daralmalar ortaya çıkmıştır. Bunlar özetlenecek olursa, OECD 2009 yılı raporunda, ABD ekonomisinin 2008'in son çeyreğinde % 6,2 ve 2009'un ilk çeyreğinde % 5,7 oranında küçülmüş olması bu öngörüye destekleyen ve krizin derinliğini açıkça ortaya koyan gelişmelerdir. Diğer taraftan, 2008 başlarından sonra istihdamda başlayan azalma yıl ortalarından sonra hızlanmış ve 2009 yılında yaklaşık 750 000 bin civarına ulaşmış ve toplam işsiz sayısı 6 milyonu geçmiştir. İşsizlik oranı % 5 ten % 9 dolaylarına yükselmiştir. Benzer gerilemeler, sanayi sektöründe, dış ticaret açığında ve verimlilik üzerinde de çarpıcı şekilde görülmüştür.

Bu bağlamda, Türkiye'nin de bu krizden etkilenen başlıca ülkeler arasında görülmesi doğaldır. 2001 Türkiye ekonomik krizinin finans sektöründeki etkileri henüz atlatılmışken 2008 yılında başlayan dünya çapında etkili kriz, ülkede GSYH artış hızında, cari dengede, net sermaye hareketlerinde, döviz kurundaki değişim oranında ve Türkiye borsasında olumsuz sonuçlar doğurmuştur (Aydoğmuş, 2009).

Bu çalışmada da, Borsa İstanbul' da imalat sektöründe işlem gören 119 firmanın ekonomik bazı ekonomik göstergelerinin 2008 Dünya ekonomik krizinden önceki ve sonraki durumları ortaya konulmuştur. İstatistikî olarak da desteklenen sonuçlar literatür desteği ve oluşturulan öngörüler ile yorumlanmaya çalışılmıştır.

2 Literatür

2008 finansal krizi ile ilgili literatürde çok sayıda çalışma bulunmaktadır. Krizin küresel etkileri ve dolayısıyla zararları birçok araştırmacının ilgisini çekmiştir. Aşağıda çalışmamızda amaçladığımız; krizin etkisinin finansal oranlar üzerindeki etkisini kanıtlamak üzere olan hipotezimiz ile yakından ilişkili olduğunu düşündüğümüz çalışmalara yer verilmiştir.

Uyar ve Okumuş (2010) yaptıkları çalışmada, İMKB'ye kayıtlı 124 imalat firmasının krizden ne derece etkilendiği sorusuna yanıt bulmak için yaptıkları çalışmalarında, söz konusu firmaların 2005-2008 yılları arasındaki finansal tablolarını incelemiş ve çalışma sonucunda, likidite, karlılık ve faaliyet oranları açısından imalat sektörünün krizden negatif yönde etkilendiği sonucuna ulaşmışlardır.

Abdioğlu ve diğ. 2001 ve 2008 krizlerini karşılaştırdıkları, her iki dönemde de faaliyet göstermiş ve İMKB'ye kayıtlı 131 firmanın oranlarını karşılaştırmak suretiyle ve de şirketlerin ilgili dönemler arasında finansal oranları açısından farklılıklarının olup olmadığını tespit etmeyi amaçladıkları çalışmalarında, parametrik (eşleştirilmiş t-testi) ve parametrik olmayan (wilcoxon işaret testi) istatistik yöntemleri kullanmışlardır. Çalışma sonucunda her iki dönem içinde firmaların finansal oranları arasında anlamlı bir farklılık tespit edememişlerdir.

Gençtürk ve diğ (2011) finansal krizlerin, işletmelerin finansman kararlarına nasıl etki ettiğini araştırmak amacı ile yaptıkları çalışmalarında, İMKB'de 1992 -2009 yılları arasında sürekli olarak işlem gören 77 şirketin birleştirilmiş bilanço verileri doğrultusunda ilgili kaynak (pasif) hesaplarının toplam kaynaklar (pasif) içerisindeki payını yıllar itibarıyla ortaya koymuşlar ve değişimleri Excel yardımıyla analiz edilmiştir. Araştırmanın sonucunda kriz dönemlerinde işletmelerin borçlanma eğilimlerinin arttığı ancak bu eğilimin uzun vadeli borçlanma şeklinde gerçekleştiğini tespit etmişlerdir.

Emir ve diğ (2011) çalışmalarında, 2008 yılında yaşanan küresel ekonomik krizin tekstil, gıda, içki ve tütün sektörleri üzerinde yarattığı etkiyi finansal oranlar aracılığıyla ortaya koymaya çalışmışlardır. İMKB'de işlem gören firmalar üzerinde gerçekleştirilen çalışmada kriz yılı, kriz öncesi (2004-2007) ve kriz sonrası (2009-2010) dönem karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. 23 adet gıda firması ve 28 adet tekstil firmasının bilanço ve gelir tablolarında yer alan finansal veriler kullanılarak yapılan oran analizi ve bağımlı örneklem t-testi sonucunda tekstil sektörü verilerinin genel olarak kriz öncesi ve kriz sonrası arasında anlamlı bir farklılık taşıdığı dolayısıyla krizden etkilendiği ancak gıda, içki ve tütün sektörünün kriz öncesi ve kriz sonrası dönem bakımından anlamlı bir farklılık taşımadığı dolayısıyla krizden etkilenmediği sonucuna varılmıştır. Tekstil sektöründe likidite oranları, faaliyet oranları, karlılık oranları ve mali yapı oranları bakımından genel olarak olumsuz yönde değişimler yaşandığı görülürken gıda sektöründe ise başta likidite oranları olmak üzere belirli oranlarda kriz yılında yaşanan düşüşlerin kriz sonrasında genel olarak kriz öncesi trendi yakaladığı görülmüştür.

Müslümov ve Karataş (2001), Asya krizinin Türk imalat sektörü üzerindeki etkilerini incelemek amacıyla,

İMKB'de kayıtlı olan çimento, tekstil ve gıda sektöründe faaliyet göstermekte olan toplam 70 firmanın finansal tablolarını incelemişlerdir. İnceleme sonuçlarına göre; gıda ve çimento firmalarının karlılık oranları krizden etkilenmemiştir. Ancak çalışma sonucunda görülmüştür ki tekstil sektörü söz konusu krizden etkilenmiştir.

Karahan ve Özduran (2012) 2008 küresel krizinin tekstil sektörü üzerindeki etkilerini mali oranlar yardımıyla bulmaya çalıştıkları çalışmalarında, İMKB'ye kayıtlı 27 tekstil firmasının 2006-2010 yılları arasındaki verilerini baz almışlardır. Tüm değişkenlerin bağımlı örneklem t testi ile analiz edildiği çalışma sonucunda firmaların likidite oranlarında düşüş gözlemlenmiştir. Ancak bu düşüşü, gelişmekte olan ülke standartlarında oranın değerinin 1.5 olması nedeniyle olumlu yorumlamışlardır. Ayrıca çalışmalarında faaliyet oranlarında ve borçluluk oranlarında artışlar meydana geldiğini gözlemlenmiştir. Karlılık oranlarındaki değerlerin negatif olması sonucunda ise işletmelerin zarar ettiği sonucuna ulaşmışlardır.

Çalışmamıza yakın olduğunu düşündüğümüz diğer çalışmaların sonuçları ise şöyledir;

Bostan ve Bölükbaş (2011) yaptıkları çalışmada 2008 küresel finansal krizin Türkiye bankacılık sektörüne olan etkilerini incelemişlerdir. Kriz dönemi ve sonrasında Türk bankacılık sektörünün aktif karlılığa bakıldığında 2007'de % 2.8 olarak gerçekleşen söz konusu oranın 2008'de % 2'ye gerilemiş, alınan önlemler neticesinde 2009'un sonlarına doğru toparlanma eğilimine girmiş olduğunu görmüşlerdir. Bankacılık sektöründe bir diğer karlılık ölçütü olan öz kaynak karlılığına bakıldığında ise bu oranın 2007'de % 21,8 iken 2008'de % 16,8'e gerilemiş olduğunu ancak kriz sonrası dönemde öz kaynak karlılığının da toparlanma eğilimi göstermiş olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Selçuk (2010) yaptığı çalışmada 2008 krizinin Türkiye finansal sektörü üzerindeki etkilerini incelemiş ve 2 önemli etkiden söz etmiştir. Çalışmasının sonucunda krizden sonra özellikle 2010 yılında bankacılık sektörünün karlılık oranlarında, bir önceki yılın aynı dönemlerine göre %21,6lık bir artış gerçekleştiğini söylemiştir. Bankacılık sektöründeki mevduat ve kredilerin gelişimini BDDK'dan elde ettiği sonuçlara göre yorumlayan Selçuk, çalışma sonucunda; Küresel krizin finans sektörü açısından iki önemli etkisini öngörmüştür. Bunlardan ilki, uluslararası piyasalardan sağlanan fonların önemli ölçüde azalması ve maliyetlerinin yükselmesi; bir diğeri

ise, küresel çapta ve özellikle ihracatın büyük kısmının gerçekleştirildiği Avrupa'da yaşanacak bir ekonomik durgunluğun Türkiye ekonomisini ve dolayısıyla Türk finans sektörünü benzer şekilde yavaşlatması olmuştur.

Hepektan ve Çınar (2011), 2008 küresel finansal krizin Türkiye reel sektörüne etkilerini incelemiş ve hem ihracat hem de yurtiçi talebin ciddi şekilde azalmasının bir sonucu olarak reel sektörün geleceğinin ciddi tehditler altında olduğu sonucuna varmışlardır. Çalışmalarında kukla değişken kullanarak kurdukları modeli inceleyen Hepaktan ve Çınar, kurdukları modelin sanayi üretimi üzerindeki değişimini açıklamak için, aylık ortalama efektif USD ve kukla değişken (krizin ortaya çıktığı ağustos 2007'ye kadar 0 ve daha sonraki aylar için 1 alınarak) kullanarak, krizin ortaya çıkmasından sonraki sanayi üretimi değişimi araştırmışlardır. Değişkenlere ilişkin birim kök testlerinden genişletilmiş Dickey-Fuller (ADF) testi uygulayıp daha sonra elde ettikleri regresyon sonucuna göre ise; krizin ortaya çıktığı aylardaki sanayi üretiminin, krizden önceki aylara göre daha düşük olduğu sonucuna varmışlardır.

3 Veri Seti ve Uygulama

Araştırma Borsa İstanbul'da işlem gören ve imalat sektöründe faaliyet gösteren 119 firma üzerinde gerçekleştirilmiştir. Firmalara ait veriler 2004-2012 yıllarına aittir. Firmalara ait verilerin elde edilmesinde FINNET Mali Analiz programından yararlanılmıştır. SPSS 16 istatistik programı ile veriler analiz edilmiştir. Çalışmada 2008 yılı temel alınarak önceki ve sonraki yılların ortalama verilerine, öncelikle non parametrik test olan one sample kolmagorov-smirnov testi uygulanarak verilerin normal dağılım gösterip göstermediğine bakılmıştır. Daha sonra paried sample statistic bağımlı örneklem t testi uygulanmıştır. Aşağıda analizde kullanılan finansal oranlar ve yıllara ait verileri Tablo 1'de verilmiştir.

Oran Grubu	Oran Adı	Yıllar									
		2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	
Likidite oranları	Cari Oran	1.63	1.65	1.63	1.72	1.59	1.63	1.69	1.56	1.54	
	Asit-test Oranı	0.89	0.78	0.75	0.79	0.92	1.05	1.09	0.98	0.93	
	Net İşletme Sermayesi Oranı	0.18	0.18	0.20	0.22	0.21	0.22	0.24	0.24	0.22	
	Stok Devir Hızı	4.95	4.93	5.09	4.94	4.59	4.54	5.29	4.78	4.52	
Faaliyet oranları	Alacak Devir Hızı	5.05	5.22	5.25	4.96	3.57	2.69	2.94	3.00	2.92	
	Duran Varlık Devir Hızı	1.57	1.49	1.74	1.87	2.01	1.66	2.19	2.67	2.24	
	Aktif Devir Hızı	0.80	0.78	0.83	0.86	0.87	0.70	0.84	0.90	0.84	
	Dönen Varlık Devir Hızı	1.66	1.63	1.61	1.59	1.54	1.23	1.39	1.36	1.36	
Mali yapı oranları	Kaldıraç Oranı	0.44	0.38	0.40	0.39	0.44	0.45	0.44	0.50	0.50	
	UVB/Toplam Borç	0.14	0.10	0.08	0.08	0.09	0.10	0.09	0.08	0.09	
	KVB/Toplam Borç	0.30	0.28	0.31	0.31	0.35	0.35	0.35	0.42	0.40	
Karlılık oranları	Satış Karlılığı	1.61	4.40	6.12	5.91	5.21	4.07	5.18	6.58	5.04	
	Aktif Karlılık	0.03	0.02	0.05	0.05	0.03	0.03	0.04	0.06	0.04	
	Öz Sermaye Karlılık	0.06	0.04	0.08	0.09	0.07	0.05	0.08	0.12	0.09	

Tablo 1: Finansal Oranlar ve Değerleri

	Adh	Aldh	Sdh	Özs	Asit	Akk	Nis	Sk	Kvb	Co	Donv	Ko	Duvv	Uvb	
N	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	
Normal Parameters	Mean	.830	3.9610	4.852	.0803	.9137	.0446	.2159	4.9064	.3462	1.638	1.497	.4442	1.949	.0980
	Std. Dev.	.0579	1.13053	.26200	.02299	.11870	.01091	.02059	1.47022	.04668	.05704	.15420	.04288	.37980	.01789
Most Extreme Differences	Absolute	.223	.257	.176	.188	.168	.142	.141	.204	.194	.162	.202	.209	.145	.316
	Positive	.107	.245	.169	.169	.168	.142	.121	.127	.194	.127	.181	.209	.145	.316
	Negative	-.223	-.257	-.176	-.188	-.099	-.135	-.141	-.204	-.133	-.162	-.202	-.162	-.122	-.231
Kolmogorov-Smirnov Z	.668	.770	.527	.565	.503	.427	.423	.612	.582	.486	.605	.627	.434	.947	
Asymp. Sig. (2-tailed)	.764	.593	.944	.907	.962	.993	.994	.848	.887	.972	.858	.826	.992	.332	

Tablo 2: One-Sample Kolmogorov-Smirnov Test Sonuçları

Kolmogorov-smirnov (k-s) testi, örnek verinin belli bir dağılıma (uniform, normal) uyup uymadığını incelemek için kullanılmaktadır. Bu test yardımıyla bir örneklemden toplanan verilerin normal dağılım sergileyip sergilemediğini incelemek mümkündür (Altunışık vd, 2010). Değişkenlerimizin normallik testi sonuçları aşağıda Tablo 2’de verilmiştir:

H0: normal dağılıyor

H1: normal dağılmıyor

Her bir değişken için k-s normallik testi z değeri ve sig. sonuçlarına bakılacak olursa tüm değerlerin $>p=0.05$ ölçüt değerinden yüksek olduğu görülür. Bu noktada tüm değişkenlerin normal dağılım gösterdiğini söyleyebilir ve H0 hipotezini kabul edebiliriz. Normal dağılım gösteren değişkenler için uygulanacak t-testleri 3 şekilde karşımıza çıkmaktadır. Bunlar;

Tek grup "t"-Testi (one-sample test) Bu test genellikle herhangi bir konuda belirli öngörülerde bulunulduğunda bu öngörünün doğruluk derecesini test etmek amacıyla uygulanır.

Bağımsız iki grup arası farkların testi (Independest Samples "t" test) Bir araştırmada çoğu kez farklı ana kütlede elde edilen gruplar arasında karşılaştırmalar yapmak gerekir. İşte bu gibi analizler T testi ile yapılır.

Eşleştirilmiş iki grup arasındaki farkların testi (Paired-Samples "t" testi) Bağımsız iki grup için farkların testi konusu incelenirken grupların birbirlerinden bağımsız evrenlerden geldiği varsayımı kabul edilmekte idi. Ancak özellikle kontrollü ve deneysel çalışmalarda aynı deneklerin farklı durumlarda nasıl davrandıklarının incelenmesine gerek duyulabilir. Amaç farklı iki koşulda elde edilen sonuçların farklı olup olmadığını araştırmaktır (net1)

T-testi türlerinin tanımlarına genel olarak bakıldığında, 2008 yılındaki küresel finansal krizin imalat firmalarının finansal oranlarına etkide bulunduğunu, 2008 öncesi ve 2008 sonrası finansal oranlar arasında farklılık olduğuna dair hipotezimizi test etmek için paired-sample t testi türünü kullanmalıyız. Kriz öncesi, kriz dönemi ve sonrası koşullar farklı olarak değerlendirilmiş bu bağlamda paired-samples t testi uygulanmıştır. Analiz sonuçları aşağıdaki Tablo 3’te görüldüğü gibidir:

		Paired Differences					t	df	Sig. (2-tailed)
		Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	95% Confidence Interval				
					Lower	Upper			
Pair 1	aktifdh - 2aktifdh	-0,07837575	0,68513968	0,16148897	-0,41908769	0,262336199	-0,485	17	0,634
Pair 2	Aldh - 2Aldh	1,668667866	3,59370038	0,8470433	-0,11843729	3,455773022	1,97	17	0,005
Pair 3	sdh - 2sdh	-0,18677509	4,1264353	0,97261013	-2,23880309	1,865252911	-0,192	17	0,85
Pair 4	ÖSK - 2ÖSK	-0,01885623	0,07197386	0,0169644	-0,05464799	0,016935522	-1,112	17	0,282
Pair 5	LO - 2LO	-0,18004854	0,13844097	0,03263085	-0,24889361	-0,11120346	-5,518	17	0,000
Pair 6	ATK - 2ATK	-0,00460624	0,0419941	0,0098981	-0,02548942	0,016276931	-0,465	17	0,648
Pair 7	NİS - 2NİS	-0,02636564	0,0267924	0,00631503	-0,03968918	-0,01304209	-4,175	17	0,001
Pair 8	satkarı - 2satkarı	-0,96689786	4,38778895	1,03421177	-3,14889397	1,215098246	-0,935	17	0,363
Pair 9	kvb/akt - 2kvb/akt	-0,07145009	0,04536633	0,01069295	-0,09401023	-0,04888995	-6,682	17	0,000
Pair 10	CO - 2CO	0,052892937	0,12959879	0,03054673	-0,01155503	0,117340901	1,732	17	0,101
Pair 11	DÖVDH - 2DÖVDH	0,125619014	1,26037757	0,29707384	-0,50115201	0,752390035	0,423	17	0,678
Pair 12	KO - 2KO	-6,01289379	7,31044289	1,72308791	-9,64829152	-2,37749607	-3,49	17	0,003
Pair 13	DUVDH - 2DUVDH	-0,62999889	1,56955647	0,36994801	-1,41052096	0,15052318	-1,703	17	0,107
Pair 14	uvb/aktif - 2uvb/aktif	0,011321152	0,03611399	0,00851215	-0,00663791	0,029280215	1,33	17	0,201

Tablo 3: Paired Sample T Testi Sonuçları

H0: Değişkenler arası anlamlı farklılık vardır.

H1: Değişkenler arası anlamlı farklılık yoktur.

Analiz sonuçlarına göre; işletmenin alacaklarını yılda kaç kez tahsil ettiğini öğrenmede kullanılan alacak devir hızı, stokların yeteri kadar likit olmadığı düşünülüp dönen varlıklardan çıkarılması suretiyle elde edilen ve işletmenin kısa süreli borçlarını ödeme gücünü ölçen likidite(asit-test) oranı, varlıkların devamlı sermaye ile finanse edilen kısmını göstermeye yarayan net işletme sermayesi oranı, kısa vadeli borç payını gösteren kvb/toplam borç oranı ve de aktiflerin finansmanının ne ölçüde borç ne ölçüde öz kaynak olduğunu gösteren kaldıraç oranı değişkenlerinin “sig.” değerlerine bakıldığında, tüm değişkenlerin değerlerinin $p=0.05$ değerinden küçük olduğu görüyoruz. Dolayısıyla tüm değişkenlerin 2008 yılındaki finansal krizden etkilendiğini ve değişkenler arası anlamlı farklılık olduğu hipotezini kabul edebiliriz. Diğer tüm değişkenlerimiz için analiz

sonuçlarına bakıldığında “sig.” değerleri 0.05 ölçüt değerinden büyüktür. Bu koşullar altında, H1: değişkenler arası anlamlı farklılık yoktur hipotezini kabul etmemiz gerekir.

4 Sonuç

2008 küresel finansal krizin, Türkiye’de faaliyet gösteren ve hisse senetleri Borsa İstanbul’da işlem gören imalat firmaları üzerine etkisi olduğunu kanıtlamayı amaç edindiğimiz bu çalışmada; firmaların finansal oranları aracılığı ile kriz etkisini tespit etmeye çalıştık. Bu bağlamda eşleştirilmiş iki grup arasındaki farkı bulmada kullanılan Paired Samples T Testi kullanılmıştır. Krizin etkisinin tespiti için 2004-2012 yılları arasındaki veriler kullanılmıştır. Analizler sonucunda 2008 yılı öncesi ve sonrasında 2008 yılına göre, firmaların alacak devir hızı, likidite, net işletme sermayesi, kısa vadeli borç/toplam borç, kaldıraç oranı finansal oranlarının farklı olduğu görülmüştür.

2008 yılı öncesinde işletmenin kısa vadeli yükümlülüklerini ödeme gücünü gösteren likidite oranlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Likidite oranları 2008 yılında düşme eğilimine girmiştir ki, bu da bize firmaların kısa vadeli yükümlülüklerini karşılamada sıkıntıya girdiklerini göstermektedir. Kıyaslanan bir diğer oran grubu olan faaliyet oranları, işletmelerin varlıklarını ne kadar etkin kullandığını gösterir. Bu oran grubu ne kadar düşerse işletmenin varlıklarını o derece daha az etkin kullandığı sonucuna ulaşılır. Türkiye imalat firmalarının kriz etkisiyle varlıklarını yönetmede sorun yaşadıkları yine çalışmamız sonucunda görülmüştür. 2008 yılında firmaların mali yapı oranlarında artış meydana gelmiştir. Bu, firmaların borç yükünün arttığını, dönen varlıkların finansmanının borçlarla edinildiğini göstermektedir. Satış oranlarındaki düşmelere bağlı olarak firmalar, finansmanda dış borçlanmaya gitmişlerdir.

2008 yılı karlılık oranlarında ise düşüş meydana gelmiştir. Faiz oranlarındaki artış ve satışlardaki düşme, firmaların karlılık oranlarını da doğal olarak etkilemiştir. 2008 yılından önce daha iyi olan finansal oranlar 2008 yılı sonrası 2009yılı ve 2010 yılı ilk çeyreğinde 2008 yılına benzer özellikler göstermiştir. 2010 yılının 2. Çeyreğinde krizin etkisinden sıyrılmaya başlayan imalat sektörü firmalarının finansal oranları da 2008 yılına göre farklılık göstermiştir.

Kaynakça

- ABDİOĞLU, Hasan ve Ahmet Büyüksalvarcı ve Engin Dinç (2010). “*Şirketlerin Mali Yapıları Üzerinde Ekonomik Krizlerin Etkileri: 2001 ve 2008 Ekonomik Krizleri Üzerine Bir Araştırma*” Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, Cilt:14, Sayı:1, ss: 27-58.
- ALANTAR, Doğan (2008). Küresel Finansal Kriz: Nedenleri ve Sonuçları Üzerine Bir Değerlendirme. http://www.finanskulup.org.tr/assets/maliyefinans/81/Dogan_Alantar_Kuresel_Finansal_Kriz_Nedenleri_Sonuculari_MFY81.pdf
- ALTUNIŞIK, Remzi, Recai Coşkun, Serkan Bayraktaroğlu ve Engin Yıldırım (2010). **Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı**, Sakarya Yayıncılık, Sakarya.
- AYDOĞMUŞ, Osman (2009). 2008-09 (?) Küresel Krizi’nden Geçerken Türkiye Ekonomisi Üzerine Bazı Gözlem ve Değerlendirmeler, TİSK Akademi Özel Sayı II.
- BOSTAN, Aziz ve Mehmet Bölükbaş (2011). “*Küresel Finansal Kriz ve Bankacılık Sektörüne Etkileri: Türkiye Örneği*” Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar Dergisi Cilt:48 Sayı:562
- EMİR, Mustafa; Duygu Arslantürk ve Uğur Sevim (2011). “2008 Ekonomik Krizinin Gıda Ve Tekstil Firmaları Üzerine Etkilerinin Finansal Oranlar Yardımıyla Analizi: İmkb’de Bir Uygulama”, Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi 13/3. 1-24
- GENÇTÜRK, Mehmet, Hüseyin Dalğar ve Tayfun Yılmaz (2011). “*Finansal Krizlerin İşletmelerin Finansman Kararlarına Etkileri: İMKB’de İşlem Gören İşletmeler Üzerine Bir Araştırma*” Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt:12, Sayı:1.
- HEPEKTAN, C. Erdem ve Serkan Çınar (2011). “*Mali Krizler ve Son Mali Krizin(2008) Reel Sektöre Etkileri*” Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Sayı:30. İstatistikmerkezi.com.tr (erişim tarihi: 01.03.2014)
- KARAHAN, Mehmet ve Mustafa Özduran (2012). “2008 Küresel Krizi Sonrası Dönemde Tekstil Sektörünün Mali Oranlar Yöntemiyle Finansal Durum Analizi” Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 12(24): 217-239.
- MÜSLÜMOV, Alövsat ve Abdülmecit Karataş (2001). “The Effects of the Assian Crisis to Turkish Manufacturing Industry: The Case of Textile, *Food And Cement Industries*” Doğuş Üniversitesi Dergisi, Sayı: 4, ss: 91-104.
- SELÇUK, Bora (2010). “*Küresel Krizin Türk Finans Sektörü Üzerindeki Etkileri*” Ekonomi Bilimleri Dergisi Cilt 2, Sayı 2 (Online erişim tarihi 06.03.2014).
- UYAR, Ali ve Ersin Okumuş (2010). “*Finansal Oranlar Aracılığıyla Küresel Ekonomik Krizin Üretim Şirketlerine Etkilerinin Analizi: İMKB’de Bir Uygulama*” Muhasebe ve Finansman Dergisi, Sayı:46, ss. 146-156.